

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio VI. An & qua ratione Angeli generalem ordinem & statum huius mundi immutare, causarumque naturalium efficientiam suspendere vel impedire poßint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

26 Ex quibus fere etiam colligitur
 responsio ad difficultates & rationes
 dubitandi initio propositas. *Ad pri-*
mam. n. patet solutio ex assert. 4. & 5.

Ad 2. de Magis Aegyptiacis respō-
deo, eos non potuisse ope dæmonis
efficere sciniphes, siue defectu dis-
positionum naturalium, siue potius
Deo impediēte. In quem sensum
Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. nono ait:
Neque enim occurrit alia ratio, cur non po-
tuerint facere minutissimas muscas, qui va-
nas serpentesque fecerunt, nisi quia maior
aderat dominatio prohibendi per Spiritum
sanctum, quod etiam ipsi magi confesi sunt,
dicentes, Dignus Dei est hic.

27 *Ad 3. ex comparatione agentium*
naturalium petitum, Respondetur, An-
gelos ad hæc corpora effigianda
multo maiori facultate pollere,
quam vlla alia agentia naturalia vel
artificiosa; ob vniū singularem moti-
uam, & penitissimam eognitionem
rerum naturalium, vt dictum assert.
quarta & 5.

Ad 4. patet ex assert. 5. responsio,
 Siquidem tactus experimento mo-
 raliū certum & euidentē esse pote-
 rat, corpus Christi rediūū, verum &
 naturale corpus esse, vt recte etiam
 post Caietanum 2. 2 q. 95. artic. 3. Val-
 quez citat. disp. 184. cap. 2. num. 12. &
 Suarez cit. lib. 4. cap. 35. num. 11. & 12.

28 *Ad 5. Respondeo, solum quidem per*
se etiam non fuisse sufficiens signum
veri ac naturalis corporis; sed alijs
tamen signis additum merito augere
poterat eiusdem rediūū fidem. In
quem forte sensum etiam Sanctus

Thomas 3. part. quest. 55. articulo sexto
 docet, singula illa argumenta resur-
 rectionis per se non fuisse sufficien-
 tia, bene tamen coniuncta cum testi-
 monijs Prophetarum. Quanquam
 aliud est resurrectio, aliud absoluta
 præsentia veri & vitiū corporis. &c.
 Sed de hac re suo loco plura.

QVÆSTIO VI.

An & qua ratione Angeli generalem ordi-
nem & statum huius mundi immutent,
causarumque naturalium efficientiam
suspendere vel impedire
possint.

S. Thomas 1. p. q. 110. a. 1. & 2.

NON agit quidem hac de re San-
 ctus Thomas ex instituto his lo-
 cis; at quia tamen ad multa expli-
 canda necessaria est, quæ diabolus
 per striges aut magos factitate vide-
 tur faciendo V. G. vt magi reddantur inui-
 sibles, vt ignis subiectum stramen non com-
 burat. &c. opera præteritum est eam bre-
 uiter explicare.

Assertio I. Non potest Angelus sub-
 stantialem statum huius vniuersi de-
 struere aut vniuersalem seu essentia-
 lem rerum naturalium ordinem im-
 mutare: quare nec potest vacuum,
 aut penetrationem corporum effi-
 cere; nec cælum aut stellam aliquam
 ad terram detrahere; nec terram v-
 niuersam ad cælum attollere, aut
 suo loco dimouere; nec vniuersalem
 elementorum situm pervertere; aut
 integrum aliquod elementum de-
 struere;

struere: nec solis astrorumue cursum turbare; nec lumen præsentis solis sine medio intercipere; nec influxû cæli impedire: nec intrinsecas & naturales rei proprietates tollere: adæoque nec naturales causarum naturalium actiones, positis omnibus ad agendum requisitis, impedire: solus Deus negato concursu necessario suspendere eas potest. Ita supponunt passim Theologi, vbi de his rebus agunt: in primis Sanctus Thomas 3. p. quæstion. 13. articulo secundo, vbi etiam animæ Christi talem potestatem negat, secundum propriam naturam & virtutem, siue naturalem, siue gratuitam. Et 1. p. qu. 1. o. art. 2. negat materiam corporalem obedire Angelo ad nutum. Quibus locis idem docent Theologi, speciatim Suarez ibidem & metaph. disputat. 19. sect. 1. nu. 14. & disput. 43. sect. 4. & cit. lib. 4. cap. 27. num. 6. vbi ait; Cum ordo vniuersi certis Dei legibus definitus sit, Angelus simpliciter vniuersi ordinem inuertere non valet. Eandem doctrinam habent Guilielmus Parisiensis in 2. part. de vniuerso, Albertinus tom. 1. quæst. 1. Coroll. 2. & Delrius lib. 1. & 2. disquisit.

In eundem sensum Augustinus libro tertio, de Trinit. cap. 7. & 8. ait: Non est putandum, istis transgressoribus Angelis, ad nutum seruire hanc visibilibus rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi & spiritali sede incommutabilis iudicat. Et cap. 9. Aliud est, inquit, ex infimo ac summo causarum ordine condere atque administrare creaturam; quod qui facit, solus creator est Deus.

Ratio assertiois est. Quia quædam ex his superant naturalem virtutem omnis agentis creati: quædam etfi forte non superent: tamen iuxta constitutam legem & ordinationem Dei, de statu vniuersi huius conseruando vsque ad finem mundi, iuxta promissum illud factum ad Noe Genes. 8. vers. 22. & cap. 9. vers. 11. & decimo tertio. Angelis non permittuntur: vt Verbi Gratia sistere cælum, aut cursum solis, vel astrorum perturbare: quare etiam cælos mouere dicuntur per modum naturæ. Et conuenientissimum erat vt status & ordo vniuersalis mundi soli auctori Deo subiaceret: sicut vniuersalis regni status à solo Rege dependet, qui solus etiam vniuersales regni leges figit & refigit.

Quamquam idem Augustinus ibidem inferius sentiat, difficillimum esse, particulatim definire, quid Angeli per naturam possint, & Deo prohibente non possint. Ait enim: Quid autem possint per naturam, nec possint per prohibitionem, & quid per ipsius naturæ suæ conditionem facere non sinantur, homini explorare difficile est, imo vero impossibile, nisi per illud donum Dei, quod Apostolus commemorat dicens: Alij diiudicatio spirituum, Nouimus enim hominem posse ambulare, & nequaquam hoc posse, si non permittatur: volare autem non posse, etiamsi permittatur. Sic & illi Angeli quædam possunt facere, si permittantur ab Angelis potentioribus ex imperio DEI; quædam vero non possunt, etiamsi ab eis permittantur: quia ille non permittit, à quo illis est talis natura modus.

modus, qui etiam per Angelos suos & illa plerunque non permittit, qua concessit, ut possint. Ita Augustinus.

5 Nihilominus, quia Angeli ad extra nihil possunt efficere, nisi motum aut quod ex motu naturaliter sequitur, ut superius dictum, facile est intelligere, ab ijs naturaliter effici non posse penetrationem eorum, nec vacuum: præsertim quando hæc vniuersalis natura rerum respicit: cui Angelus minime dominatur: ut neque influxum cæli, aut actionem causarum naturalium, omnibus ad agendum positis, impedire. E contrario, quia Angeli naturaliter, & quantum est ex intrinseco operationis modo, libere cælum mouent: neque natura sua ad tantam præcite velocitatem, aut hanc vel illam rationem motus, determinati sunt, utique possent sua natura & naturalibus viribus cælum aliter mouere, aut omnino sistere, si diuina lex & ordinatio non obstaret: quæ etiam communiter prohibet alia multo minora, ne ab Angelis effici possint. Possent enim Angeli, ut recte ait Suarez *hic loc. cit.* si nudam facultatem naturalem spectes, animalia occidere, arbores eradicare, montes transferre, & similia, quæ per violentum localem motum fieri possunt: sed moraliter ac Deo permittente non possunt: & boni non volunt, nec velle possunt: mali etiam si velint, non valent.

6 *Affertio II. Potest quidem Angelus naturaliter sensuum etiam externorum sensationem varie impedire, ip-*

solque sensus iudicare: at vero ut potentia videndi simul cum organo non læsa aut turbata, siue distracta, obiectum visibile debito modo præfens, nulloque tegumento cooperatum, clara cæteroqui luce videri non possit, nulla vi naturali efficere potest. Ita communis Doctorum. Et priorem partem tradit Sanctus Thomas *questione 6. de potentia articulo 5. ad 6. & quest. 16. de malo articulo nono ad 2. & in 2. distin. 8. qu. vn. art. 5. ad 4. Alensis part. 2. qu. 43. mem. 3. Gabriel & alij Doctores in 2. dist. 8. Caietanus 2. 2. qu. 95. articulo 3. Gregorius de Valentia de Angel. disp. 4. qu. 2. pun. 2. Post Augustin, 18 de ciuit. cap. 18.*

7 *Ratio est. Quia cum ad sensationem, præter animam ipsam, & potentiam innatam, requirantur etiam tum per modum principij, organum sanum, item obiectum, ac species: tum per modum conditionis necessaria, debita approximatio obiecti, item medium certo modo dispositum, & ne animæ attentio tota in alias res sit distracta & abrepta: hinc fit, ut Angelus varijs modis sensum iudicare, aut sensationem impedire possit: 1. Ex parte organi: tum replendo illud humore aliquo & rheumate: tum figuram organi, præcipue oculorum, quadam compressione aut distractione immutando: tum spirituum influxum, sine quibus non fit sensitio tantisper inhibendo. Qua ratione in deliquio animæ, homo etiam apertis sensibus nihil sentit, & in cataractis facile alij alijque sensus quasi obstru-*

obstruuntur & obtunduntur. 2. Ex parte obiecti, subito vel formando, aut adducendo, vel remouendo, aut dissoluendo, aut immutando, & aliter atque aliter conformando obiectum, vt *dub. preced. dictum* 3. Ex parte speciei, aut interposito obstaculo impediendo propagationem eius usque ad oculum, siue sensum; aut respectu sensus interni, spiritus vitales, qui sunt vehicula siue receptacula specierum, varie commouendo, retrahendo, agitando, conturbando, vt dictum. Atque ad hunc modum nonnulli putant, aorasm Sodomæorum factam fuisse spirituum animalium repressione. 4. ex parte approximationis, remouendo, vel post tergum reijciendo obiectum, vt dictum. 5. Ex parte mediij interposito obstaculo tegendo, vel occultando obiectum; item colorando, vel condensando, aut in figuram certam, concuam, aut connexam, regularem vel irregularem conformando, partem aliquam mediij; ita vt quemadmodum per specula seu vitra colorata, aut aliter & aliter configurata, obiectum aliter & aliter, maius vel minus; rectum vel distortum representatur, vti in specillis quotidie videre est; ita etiam per similem conformationem mediij, seu partis mediij aliter & aliter visus afficiatur. *Sicut*, inquit Sanctus Thomas *cit. 2. sent. distin. 8. ad vaporacionem cuiusdam fumitrabes domus videntur serpentes*, &c. 6. Ex parte attentionis, commouendo phantasmata, & distrahendo

mentem, vt alijs, non presentibus rebus & obiectis animi attentio applicetur.

Addit Sanctus Thomas *cit. distin. 8. question. vii. articulo 5. ad 4.* alium modum ludificandi sensum externum, cum ait: *Fieri potest, vt species, que sunt in imaginatione seruata, operatione demonum, ad organa sensuum fluant, sicut contingit in somno; & ideo quando contingunt illa species organa sensus exteriora, videntur, ac si essent res presentes extra, & actu sentirentur.* Quod etiam tradit & sequitur Gregorius de Valentia *citata disputatione quarta, questione secunda, pun. 2. vt dictum dubitat. precedent.* Sed hoc difficile est: non solum quia sic demon sensationem in externo sensu efficere posset, sine vlllo obiecto; sed etiam quia species, quibus mouetur sensus externus, non sunt phantasmata, sed species sensibiles ab obiecto immediate producta, & dependentes. Quod si solum de visione phantastica loquitur S. Thomas, quid ad eam conferre potest transmissio specierum ad organa sensus externi?

Atque ex his sequitur secunda pars assertionis: Nam si remoto omni obstaculo, tam ex parte potentia, & organi, quam mediij, aliarumque conditionum, obiectum presentis & illuminatum videri non posset, id vel fieret, impedita specierum visibilium productione, seu propagatione usque ad oculum, aut positis etiam omnibus ad videndum requisitis ipsa per se facul-

cultate videndi, ab eliciendo visionis actu impedita: at neutrum est possibile, ex prima assertione; quia diabolus non potest causatum naturalium actiones, positus omnibus ad agendum requisitis impedire, ut dictum.

Reddere igitur hominem ἀόρατον & inuisibilem diabolus duntaxat potest, sublato aliquo ad eum videndum principio, aut dispositione, vel conditione, siue ex parte obiecti, siue medij, aut ipsius potentiae seu organi requisita: nimirum aut subita ipsius hominis in alium locum distantem occultamue translatione, seipsum subinde interim, cum opus videtur, hominis absentis, somnioque forte delusi, loco, per aliquam externam operationem praesentem substituendo; aut nubis seu aerei cuiusdam operimenti, alteriusue corporis, ad res ceteras praesentes bene accommodati obiectu; aut potentiae visus seu organi reali physicaeque alteratione: siue quia crasso fumo ac fuligine interius excitata, oculi à visione impediuntur: siue quia spiritus animales ad visionem requisiti ita suo loco mouentur, ut visioni subseruire non possint: siue quia ipsum organum humore crasso repletum, aut pellicula inductum, seu alias deprauatum, species apte recipere, vel ad locum visionis transmittere non potest.

37 *Assertio III.* Non potest quidem diabolus facere, ut ignis stramen debite approximatum & dispositum, adeoque omnibus ad agendum

requisitis positus, non comburatur; at tamen ut exterius videatur ab igne non comburi, quamuis debite approximatum, facere potest; sicut & humanum aut animalis corpus intrinsece incorruptibile seu inuulnerabile reddere non potest, sed solum extrinsece reprimendo seu cohibendo vim globi, seu ferri in corpus impacti, vel adacti. Haec assertio quo ad partem negatiuam sequitur ex prima assertione; & est ex mente Doctorum, quos citauimus: quia nec impedire actionem naturalem, omnibus ad agendum praerequisitis potest: neque naturales, & intrinsecas rerum proprietates tollere vel immutare. Pars autem affirmatiua eiusdem assertionis patet experientia magorum, quibus cum daemone pactum intercedit.

Fieri autem potest, ut stramen videatur ab igne non comburi: siue delusione sensus externi, per fatui alicuius ficti; ignis aut straminis representationem: siue quia inter ignem & stramen, ferrum aut lapis artificiose interpositus est: siue etiam quia stramen liquore igni resistente imbutum est, uti fieri posse tradit Fallopius. Atque in hunc modum intelligi & explicari debet, quod de Zingaribus (superstitiosa illa & vaga gente) iactari ab imperita plebe solet, eos in stramine igne accedere posse: ita ut stramen interim non comburatur. Nam subtractione virtutis seu influxus naturalis ignem ab actione naturali cohibere solus Deus potest, qui tres pu-

eros in camino ignis illasos conseruauit.

73 Eodem modo potest demon vim vel impetum globi aut ferri subito inhibere & retardere, ne corpori vulnus vitium aut lesionem inferat: quia hoc solum est impetum, & motum localem rerum naturalium sistere & inhibere: quod potest quisquis mouendi vim & impetum fortiore habet, quam sit in re mobili: cum sit eiusdem rationis & virtutis mouere aliquid, & motum seu impetum aliunde impressum cohibere, vt superius suo loco dictum.

74 Qua quidem in re est aliquod discrimen inter vim motiuam rerum naturalium, ipsumque motum vnde cunq; tandem rei impressum, & inter alias agentium naturalium virtutes actiuas earumque actiones. Quia enim Angelus ad extra directe & per se producere nihil potest, præterquàm motum vel impetum ad mouendum, idcirco potest ipse quidem per se ipsum immediate etiam sine alia mutatione interueniente, conatum seu applicationem causæ naturalis ad se vel aliam rem mouendam retundere, & quoad effectum irritam reddere: sicut & motum in medio cursu suo arbitrato intercipere: at vero cæteras virtutes ad agendum, earumque naturales actiones & effectus impedire non potest, nisi vel interposita causæ secundæ contrariæ seu resistētis: aut facta alia mutatione, siue ex parte agentis, siue passî, aut mediî, seu debite approximationis: quod face-

re demon aliquando potest per motum localem, aliquando non nisi per applicationem aliorum agentium naturalium, iuxta variam & peculiare a vniuersali que agentis, seu actionis naturalis & præsentium circumstantiarum rationem.

Ex quibus deuique colligitur, motum localem quidē ignis dæmonem suo arbitrato per se immediate inhibere & intercipere posse: calefactionem ignis in subiecto apto & approximated per se immediate cohibere aut interrompere non posse, nisi aliqua alia mutatione interueniente, vt dictum. Quæ ratione etiam in homine longum somnam, aut in ediam causate potest. An vero dæmon suo arbitrato, siue per se, siue per striges, hominibus nocere possit, dicitur disput. huius de Angelis, q. 6. dubio ultimo, in quo etiam cæteratum ad bonum, tum ad mali Angeli functiones & studia erga homines spectantia declarabuntur.

QVÆSTIO VII.

De prauis demonum studiis & infestationibus, ad homines seducendos & perdendos: Speciatim an demones absque speciali permissione Dei, siue per se, siue per striges, maleficosque homines, nocere hominibus possint.

S. Thomas, 1. p. q. 64. a. 4. & q. 114.

DE hac re solam generatim & breuiter agit Sanctus Thomas qu. 64. a. 4. ex instrituto vero & particula-